

Pellervon
taloustutkimus

Lausunto
8.10.2025

Asia: HE 99/2025 vp Hallituksen esitys eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2026

Pellervon taloustutkimus PTT:n lausunto Valtiovarainvaliokunnan maatalousjaostolle 8.10.2025

Teema: Tilannekatsaus maataloustuotteiden markkinoista ja satonäkymistä sekä maatalouden kannattavuus, maataloustulo, kannattavuuden parantaminen, TAE:n vaikutukset kannattavuuteen

Maataloustuotteiden markkinoihin vaikuttavat toimintaympäristön muutokset¹

Maa- ja elintarviketalouden toimintaympäristön riskit ovat edelleen merkittäviä. Geopoliittiset jännitteet, kuten Venäjän hyökkäyssodan jatkuminen Ukrainassa ja Lähi-idän tilanne, vaikuttavat myös globaaliin talouskehitykseen. Talouskasvua hidastaa erityisesti yksityisen kulutuksen hidas kehitys. Kuluttajien ostovoima on kohentunut inflaation maltillistumisen, korkojen laskun ja palkankorotusten seurauksena, ja tämän on odotettu piristävän talouden kehitystä. Odotukset eivät kuitenkaan ole toteutuneet: yksityinen kulutus on kasvanut odotettua hitaammin Suomessa. Tämä näkyy myös ruokasektorilla, jossa kuluttajat suosivat edullisempia elintarvikkeita. Ruuan hinnan ennakoiden nousevan maltillisesti tänä ja ensi vuonna.

Elintarvikevienti kasvaa vientihintojen nousun tukemana, mutta odotettua hitaammin. Toisaalta myös elintarviketuonnin arvo kasvaa. Etenkin Yhdysvaltojen hallinnon arvaamaton tullipolitiikka lisää kansainvälisen kaupan riskejä. Heinäkuussa sovittu 15 prosentin tullitaso EU:n tuonnille tuo hetkellistä vakautta EU:n ja Yhdysvaltojen väliseen kaupankäyntiin. Epävarmuus piilee tullien tason pysyvyydessä, ja miten Yhdysvaltojen ja sen kauppakumppaneiden tullit vaikuttavat kysyntään ja tarjontaan EU:ssa suoraan ja välillisesti.

¹ Tarkempaa tietoa maa- ja elintarviketalouden lähiajan näkymistä ja ennusteluvuista on saatavissa 25.9.2025 julkaistusta PTT:n maa- ja elintarviketalouden suhdanne-ennusteesta <https://www.ptt.fi/en-nusteet/maa-ja-elintarviketalous-syksy-2025/>

Maatalouden tuotantopanosten hintojen ja tuottajahintojen kehitys

Maatalouden tuotantopanosten hinnat ovat laskeneet tänä vuonna maltillisesti. Heikko globaali talouskehitys on näkynyt energian hinnoissa, ja esimerkiksi öljyn hinta on ollut selvästi aikaisempia vuosia matalammalla tasolla. Maailmantalouden heikon kasvunäkymän ennakoidaan jatkuvan myös ensi vuonna, mikä näkyisi energian hintojen hienoisena laskuna. Lannoitteiden hinnat ovat kääntyneet vuoden 2025 aikana nousuun. Hintojen nousun ajurina on erityisesti typpilannoitteiden raaka-aineen maakaasun voimakas hinnan nousu alkuvuodesta 2025. Typpilannoitteiden hinnat ovat olleet noin 20 prosentin kasvussa Euroopassa keskimäärin. Myös fosforilannoitteiden raaka-aineiden hinnat maailmanmarkkinoilla ovat nousseet keskimäärin kuluvan vuoden aikana. Määrällisesti edellisvuotta parempi kotimaan viljasato kasvattaa rehuviljan tarjontaa, mikä laskee rehun hintaa.

Viljan hinnat laskevat merkittävästi satovuonna 2025/26 hyvän viljasadon seurauksena. Elintarvikekelpoista viljaa tulee riittämään elintarviketeollisuuden tarpeisiin. Elokuun viljatarjon mukaan kokonaistarjonta kotimaan markkinoilla alkuvarastojen ja tuotannon myötä on noin 4,6 miljardia kiloa ja kokonaiskysyntä vähän yli 3 miljardia kiloa. Kotimaan kysyntä pysyy viime vuoden tasolla, ja vientiin menevä määrä vähenee laskeneen vientikysynnän ja kiristyneen vientikilpailun myötä.

Maitotuotteiden kansainvälinen kysyntä on vahvaa. Viime vuonna nousuun kääntyneen maidon tuottajahinnan hintakehitys Suomessa on tänä vuonna tasaantunut. Maidon tuottajahinta on PTT:n ennusteen mukaan tänä vuonna keskimäärin 8 prosenttia viime vuoden keskimääräistä hintaa korkeampi. Hintakehitys on samansuuntaista koko EU-alueella.

Lihojen tuottajahinnoissa on erisuuntaista kehitystä. Sian- ja siipikarjanlihan tuottajahinnat laskevat tänä vuonna PTT:n ennusteen mukaan noin 3,5 prosenttia ja 4 prosenttia, kun taas naudanlihan tuottajahinta nousee noin 14 prosenttia viime vuoteen verrattuna. Sianlihan tuottajahinnan laskun taustalla on kulutuksen väheneminen ja tuotannon kasvu, mikä laajentaa kysynnän ja tarjonnan välistä kuilua. Siipikarjanlihaan kohdistuu puolestaan hintapainetta kovan tuontikilpailun vuoksi. Naudanlihamarkkinoilla kysyntä ja tarjonta hakevat uutta tasapainoa. Viime vuosina merkittävästi kasvanut kysyntä suhteessa tuotantoon näkyi keväällä kauppojen hyllyillä erityisesti niukkuutena naudan jauhelihan osalta. Kuluttajahinnan nousu on parantanut naudan jauhelihan saatavuutta kuluttajille.

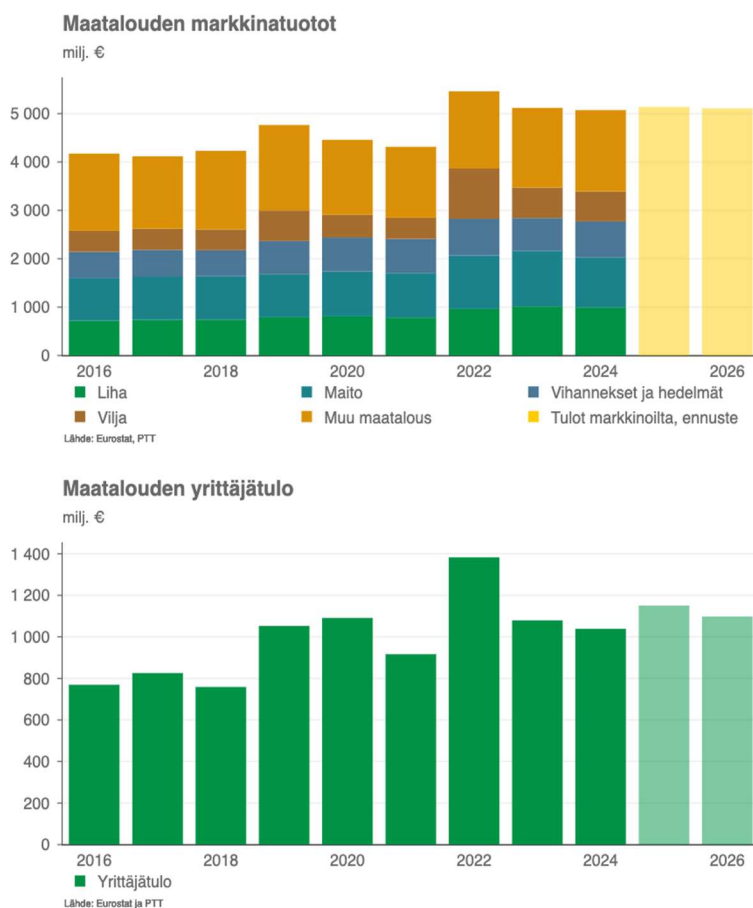
Satonäkymät

Luonnonvarakeskuksen toisen satoarvion mukaan viljasato tällä satokaudella on noin 3,5 miljardia kiloa (tilanne 22.9.2025). Se on noin viisi prosenttia keskimääräistä suurempi kymmenen vuoden aikajänteellä ja 8 prosenttia suurempi verrattuna edelliseen satokauteen. Satoarvion mukaan ohrasato on 21 prosenttia pienempi, kaurasato noin 16 prosenttia suurempi, vehnäsato noin 22 prosenttia suurempi ja ruissato noin 6 prosenttia suurempi kuin viimeisten kymmenen vuoden keskiarvo. Herneen viljelyala on viime vuosina noussut ennätysuudeksi. Sen sato jää tänä vuonna kuitenkin viimevuotiselle tasolle.

Maatalouden kannattavuuden ja yrittäjätulon kehitys

Maatalouden yrittäjätulo on viime vuosina ollut sektoritasolla noin miljardin euron tuntumassa. Tänä vuonna maatalouden yrittäjätulon ennakoidaan kasvavan. Maatalouden markkinatuotot nousevat hieman, kun taas välituotekäyttö pienenee hieman. Maidontuotannon arvo kasvaa lähes 7 prosenttia viime vuodesta ja muodostaa noin puolet kotieläintuotannon arvosta. Naudanlihan tuotannon arvo kasvaa tuottajahinnan nousun seurauksena, kun taas sian- ja siipikarjanlihan tuotannon arvo pienenee. Viljamarkkinoiden markkinatuotot jäävät kokonaisuudessaan viime vuotta pienemmiksi.

Tilojen välillä on suuria kannattavuuseroja saman tuotantosuunnan sisällä ja saman kokoluokan yrityksissä.

Kuva 1. Maatalouden tulot tuotantosuunnittain ja yrittäjätulo. Lähde: Tilastokeskus, maatalouden taloustilit. Vuosien 2025 ja 2026 luvut ovat PTT:n ennusteita.

Maatalouden investointeja hidastavat maatalous- ja ruokasektorin heikot kasvunäkymät. Tiloilla on kuitenkin edelleen investointivelkaa. Vuoden 2025 toukokuussa uudisrakentamisen volyymi kääntyi laskuun viime vuoteen verrattuna, ja esimerkiksi uusien aloitettujen rakennushankkeiden määrä on laskenut vuoden 2024 elokuusta lähtien.

TAE:n ja kehyskauden linjausten vaikutukset maatalouden kannattavuuteen

Talousarvioesityksessä maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalalle (Pääluokka 30) ehdotetaan määrärahoja yhteensä 2,55 miljardia euroa, jossa on vähennystä 73,6 miljoonaa euroa verrattuna vuoden 2025 varsinaiseen talousarvioon. Yleisesti voidaan todeta, että talousarvion vaikutukset maatalouden yrittäjätuloon ja kannattavuuteen ovat lähtökohtaisesti pieniä lyhyellä aikavälillä. Yrittäjätulon kehitys määräytyy markkinoiden kehityksen mukaan. Merkittävimmät tekijät ovat maatalouden markkinatuottojen sekä maatalouden kustannusten kehitys. Maatalouspolitiikassa ja sen rahoituksessa tapahtuvat muutokset korostuvat yleensä EU:n rahoituskauden vaihtuessa ja yhteisen maatalouspolitiikan uudistusten yhteydessä. Markkinoiden roolia tulojen muodostuksessa korostaa myös se, että vuosien 2022 ja 2023 poikkeuksellisen korkea inflaatio on heikentänyt maataloustukien ostovoimaa.

On vaikea nähdä, että maatalouden yrittäjätulo kasvaisi merkittävästi nykyisestä ilman, että ruokaketjuun saadaan lisää rahavirtaa. Ruokasektorin kilpailukyvyyn ylläpitämiseksi ja kehittämiseksi on olennaista, että koko ruokaketjun rahavirta kasvaisi. Tämä lisäisi jaettavissa olevia euroja kaikkien toimijoiden kesken luoden mahdollisuuksia uusinvestointeihin, innovaatio- ja kehityshankkeisiin sekä riskinottoon myös maataloudessa. Elintarvikeketjun rahavirran kasvu on ollut pidemmän aikavälinkin tarkastelussa hyvin nihkeää.

Maatalousyrittäjien talouden ja riskienhallinnan osaamisen merkitys korostuu toimintaympäristön epävarmuuden ja kannattavuushaasteiden kasvaessa. Yrittäjien on hallittava tilan kustannusrakenne, kassavirta ja investointien kannattavuus entistä tarkemmin. Talouden seuranta, ennakointi ja oikea-aikainen päätöksenteko ovat keskeisiä edellytyksiä toiminnan jatkuvuudelle. Riskienhallinta edellyttää kykyä tunnistaa ja arvioida markkina-, tuotanto-, rahoitus- ja ilmastoriskejä sekä varautua niihin esimerkiksi sopimusten ja markkinaehtoisten riskienhallintavälineiden avulla ja hyödyntää mahdollisuuksia tuottajaorganisaation perustamiseen. Esimerkiksi viljan tarjontaketjussa toimijat eivät ole samalla lailla järjestäytyneet kuin kotieläinsektorilla. Tuottajaorganisaatioiden perustaminen ja niiden potentiaalin täysimääräisempi hyödyntäminen onkin yksi keino neuvotteluaseman ja kannattavuuden vahvistamiseksi.

Talousarvioesityksessä maatalouden neuvontapalveluihin kohdistuvat vähennykset heikentävät neuvontatoiminnan mahdollisuuksia kehittyä vastaamaan em. tulevaisuuden maatalousyrittäjien tarpeisiin. TAE:n mukaan valtionavustus maatalouden neuvontapalveluihin pienenee 1,075 miljoonalla eurolla, mikä vastaa yli viidenneksen vähennystä vuoden 2025 talousarvioon verrattuna. Vähennys johtuu kertaluonteisten lisämäärärahojen poistumisesta.

Hallinnon ja tutkimuksen määrärahat kasvavat johtuen pääosin T&K-lisäyksistä ja palkkausten tarkistuksista. Etenkin T&K-rahoitukseen panostamisen pitäisi hyödyntää koko ruokaketjua, mutta esimerkiksi viennin määrätietoisen kasvattamisen tulokset ovat odotettavasti vasta pidemmällä aikataululla.

Maatalouden toimintaedellytysten näkökulmasta on tärkeää turvata myös hallinnonalan päätöksentekoa tukevan tutkimuksen jatkuvuus ja riittävät taloudelliset resurssit. Talousarvion ulkopuolisen Maatilatalouden kehittämisrahaston (Makeran) jo nyt näkynyt tutkimusrahoituksen pienentyminen heikentää suomalaisen maatalous- ja ruokapolitiikan päätöksenteon kotimaista tietopohjaa.

Lisätietoja:

Sari Forsman-Hugg, tutkimusjohtaja, puh. 0400 639 450, sari.forsman-hugg(at)ptt.fi

Lausunnon valmisteluun ovat osallistuneet: vanhempi maatalousekonomisti Päivi Kujala, maatalousekonomisti Pekka Kinnunen ja maatalousekonomisti Mauri Yli-Liipola, etunimi.sukunimi(at)ptt.fi